

Uvodnik: posveti Šole za ravnatelje za izboljšanje prakse vodenja v vrtcih in šolah

Vladimir Korošec

Šola za ravnatelje

V Šoli za ravnatelje v prvi polovici leta tradicionalno organiziramo tri posvete za ravnatelje, pomočnike ravnateljev in druge strokovne delavce, ki sodelujejo pri vodenju vrtcev in šol. Skupaj se jih udeleži od 500 do 600 ravnateljev in drugih strokovnih delavcev, na njih pa obravnavamo različne aktualne teme s področja vodenja vzgojno-izobraževalnih zavodov ter se soočamo s pomembnimi razvojnimi vprašanji in izzivi. Udeleženci dobro sprejemajo izvirne pobude priznanih strokovnjakov iz gospodarstva, znanosti ali kulture, ki na svojstven način obogatijo vsakdanje šolsko okolje in širijo obzorja vedenja in razmišljanja, pa tudi strokovne razprave ter predstavitve dobrih praks vodenja, učenja in poučevanja.

Na letošnjem januarskem posvetu za ravnatelje smo se ukvarjali z zdravjem na delovnem mestu. Naslovili smo ga »Pomen zdravja za vodenje v 21. stoletju«, saj smo si želeli v slovenskem šolskem prostoru okrepiti zavedanje, da je organizirana skrb za zdravje – pri čemer seveda ne mislimo zgolj na telesno zdravje posameznika, temveč na zdravje vzgojno-izobraževalnih zavodov v najširšem pomenu besede, pomenu, ki ga razumemo tudi kot prizadevanje za zdrave medsebojne odnose – pogoj za uspešno in ustvarjalno pedagoško delo ter nenadomestljiv dejavnik celostnega družbenega razvoja. O zdravju se ne moremo zgolj pogovarjati ali se učiti, temveč moramo zdrav življenjski slog ponotranjiti, ga vzdrževati in ohranjati, vsak dan nadgrajevati in živeti, da ga bomo lahko kot svojo izkušnjo in z lastnim zgledom prenašali na mlade oziroma v svoje delovno okolje.

Čeprav se ravnatelji vrtcev in šol tako kot večina vodij drugih organizacij in zavodov z zdravjem na delovnem mestu soočamo posredno, to ne pomeni, da se ne zavedamo pomena zdravja za učinkovito in uspešno delovanje organizacije. Zdravje posameznika, organizacije in družbe so preveč resne teme, da bi jih obravnavali zgolj naključno, brez jasno izraženih ciljev in usmeritev, ali celo enostransko, z vidika liberalno-kapitalskih zahtev po večji

delovni učinkovitosti. Zdravje je zagotovo najpomembnejša vrednota, česar se žal zavemo šele takrat, ko je ogroženo. Predvsem gre za naše lastno zdravje, za zdravje vodje, še bolj pa za zdravje zaposlenih, v vrtcih in šolah za zdravje otrok, učencev in dijakov. Največ, kar na tem področju lahko vodje oziroma ravnateljji naredimo, je naše prizadevanje za ustvarjalne odnose med zaposlenimi, za pozitivno klimo v kolektivu, za odprto in pošteno sodelovanje na temeljih enakopravnosti, spoštovanja in partnerstva.

V današnjem socialno in moralno razdvojenem svetu je treba vedno znova utrjevati nekatere temeljne civilizacijske vrednote, kot so strpnost, medsebojno spoštovanje, varnost, sožitje, razumevanje, enakopravnost najšibkejših članov družbe, skratka vrednote, ki so pridobitve demokratičnega zgodovinskega razvoja, vendar so zaradi različnih političnih in ekonomskih interesov ranljive in resno ogrožene.

Ko govorimo o gospodarskem in družbenem razvoju, so pogosto v ospredju ekonomski kazalniki, vse premalo pa smo v ospredju posamezniki s svojimi osebnimi cilji, potrebami in pričakovanji, ki nas osrečujejo in določajo našo izvirnost in ustvarjalnost.

Skrb za zdravje je nedvomno odgovornost posameznika, ki najbolj natančno pozna svoje sposobnosti, potrebe in cilje, zato je na mestu vprašanje, *kaj za svoje zdravje zmoremo in znamo narediti sami.*

Pripraviti kakovosten in izviren program za pomočnike ravnateljev je sodelavcem Šole za ravnatelje vedno velik izziv, saj se pomočniki vsakoletnih portoroških srečanj z velikimi pričakovanji udeležujejo tudi zato, ker nimajo veliko priložnosti za organizirano izobraževanje in usposabljanje. Pomočniki ravnateljev so v vsakem vrtcu ali šoli nenadomestljivi sooblikovalci pedagoške in vzgojne dejavnosti, saj z zavzetim in odgovornim delom pomembno prispevajo k razvoju zavodov in k visokim dosežkom otrok. Tudi zaradi tega smo se odločili, da jih na letošnjem portoroškem srečanju spodbudimo k iskanju odgovorov na izzive vzgojno-izobraževalnih zavodov v spreminjajočem se okolju.

Enaindvajseto stoletje je obdobje hitrih in vseobsegajočih tehnoloških sprememb, ki na novo oblikujejo družbene odnose ter določajo posameznikov položaj v skupnosti. Bistvo sprememb se kaže tudi v nepredvidljivi prihodnosti, ki ima neomejene in povsem nepredstavljive razsežnosti, saj se napoveduje uresničevanje in udejanjanje še tako nemogočih, le v domišljijem svetu mogočih zamisli.

Šola je in bo vedno odsev časa, družbe in gospodarskega oko-

lja, v katerem deluje. Če hočemo, da se načela sodobne, inovativne in k visokim dosežkom usmerjene družbe uveljavijo v šolskem procesu, moramo tehnološke, družbene in kulturne spremembe spremljati, jih razumeti in celostno ponotranjiti. Sodobna šola presega pričakovanja, saj sprememb ne spremlja pasivno, temveč jih celo spodbuja in omogoča.

Za razumevanje, sprejemanje in uresničevanje sprememb pa je treba v šolskem okolju uveljaviti inovativnost, kritično razmišljanje, intelektualno drznost in predvsem domišljijo. »Brez igranja z domišljijo se ni rodilo še nobeno delo. Igrri domišljije dolgujemo neizmerno veliko,« pravi psihoterapevt Carl Jung. Podobno meni Albert Einstein: »Domišljija je vse. To je predogled velikih stvari, ki jih prinaša življenje. Domišljija je pomembnejša od znanja.«

Domišljija je nenadomestljiv dejavnik človekove inovativnosti v znanosti, umetnosti, tehnologiji in v vsakdanjem življenju, saj pomeni sposobnost domišljanja novih predstav, idej in vrednot na podlagi védenja in predhodnih izkušenj o ljudeh, družbi in okolju.

Sodobna šola mora postati svobodno okolje za ustvarjalnost človeškega duha, socialno povezovanje, strpnost in raznolikost. Zaradi negovanja temeljnih civilizacijskih vrednot bodo v tehnološko naprednem in zahtevnem okolju, v katerem se sodobne učne tehnologije vsiljujejo kar same po sebi, vedno pomembnejši vloga vzgojitelja in učitelja, njuna človeška bližina ter njun neposredni dialog z udeleženci izobraževanja in učenjem.

Odločitev, da je tematika letošnjega osmega znanstvenega psveta Vodenje v vzgoji in izobraževanju namenjena raziskovanju prakse vodenja, učenja in poučevanja, temelji na spoznanju, da je tovrstno raziskovanje neposredna in najučinkovitejša pot do izboljšav, predvsem pa na tem, da je raziskovanje lastnega dela posameznih strokovnih delavcev, ravnateljev ali celotnih pedagoških kolektivov treba sistematično spremljati in usmerjati ter jim občasno ponuditi priložnosti za izmenjavo spoznanj in novosti. V tem se kaže naša skupna odgovornost do mladih udeležencev vzgoje in izobraževanja, ki na poti odraščanja, pridobivanja življenjskih, socialnih in poklicnih kompetenc potrebujejo dobre razmere za delo, najboljše učne in vzgojne pristope, predvsem pa inovativne, motivirane in srčne vzgojitelje, učitelje in tudi ravnatelje. Prepričan sem, da je v slovenskem šolskem prostoru zelo malo strokovnih delavcev in prav nobene šole in ne ravnatelja, ki si ne bi zastavljali vprašanja, kako izboljšati vodenje, učenje in poučevanje.

Raziskovanje lastne prakse na področju izobraževanja ni nič manj pomembna oblika raziskovanja, kot je akademsko razisko-

vanje, ki omogoča posploševanje in uporabo teoretičnih spoznanj v praksi. Raziskovanje lastne prakse vedno poteka v živem okolju, v živahni interakciji med vsemi deležniki v vzgoji in izobraževanju, iz prakse za prakso, in je vir motivacije in navdiha za sodelavce, saj je namenjeno spoznavanju dosežkov in uresničevanju sprememb.

Preučevanje lastne prakse je nadvse odkrit in objektiven pogled vase, v svoje delo in dosežke, njegov namen pa je izboljšati sebe in tako potem izboljšati pedagoško delo v vrtcih in šolah. Še bolj plemenito, navdihujoče in nesebično je pridobljena spoznanja zaupati javnosti, jih deliti s sodelavci ali celo, kot je to v našem primeru, s celotno slovensko šolsko skupnostjo, saj tako hkrati pridobimo potrditev, da delamo dobro in da smo na pravi poti.

Mreženje in povezovanje, izmenjava dosežkov, izkušenj in spoznanj so v današnjem svetu, tudi na področju izobraževanja, med najučinkovitejšimi metodami za to, da dosežemo poklicno, organizacijsko in vodstveno odličnost. Mreženje in povezovanje v profesionalnem okolju nista zgolj pot – za koga morebiti bližnjica – do novih znanj in spretnosti, temveč nenadomestljiva priložnost za osebno rast, za oblikovanje ali utrjevanje posameznikove samopodobe, predvsem pa je to neprecenljiva priložnost za krepitev solidarnosti, družbene odgovornosti in humanosti, vseh tistih vrednot, ki nas odlikujejo kot srčne in prepričljive, pedagoškemu poklicu ter mladi generaciji predane in razmišljajoče posameznike.

»Navezati stik je začetek, ohraniti stik je napredek, delati skupaj je uspeh,« je nekoč izjavil Henry Ford, ameriški industrialec, ki se je v zgodnjem obdobju industrializacije – sicer zaradi drugačnih, predvsem kapitalskih in poslovnih, manj pa socialnih razlogov – globoko zavedal pomena in vloge sodelovanja in povezovanja v procesu dela.

Raziskovalci vzgoje in izobraževanja, pa tudi izkušeni praktiki dokazujejo, da ravnatelji najučinkoviteje vplivajo na višjo kakovost pouka in poučevanja z rednim spremljanjem učiteljevega dela, s spodbujanjem profesionalnega razvoja učiteljev, z oblikovanjem profesionalnih skupnosti in predvsem z lastnim zgledom. Številni avtorji trdijo, da se morajo vsi, ki so odgovorni za učenje učencev, tudi sami nenehno učiti. Skratka, učenje v središču, učenje kot način sprejemanja izzivov, priložnosti in sprememb.

Programi usposabljanja, ki jih izvajamo v Šoli za ravnatelje, jezenski in spomladanski posveti, pa tudi programi drugih javnih zavodov so neprecenljive priložnosti za skupno učenje, za izmenjavo

znanj, veščin in informacij, s katerimi izboljšujemo profesionalno odličnost ravnateljev in strokovnih delavcev ter s tem kakovost v vzgoji in izobraževanju.

- Dr. Vladimir Korošec je direktor Šole za ravnatelje in odgovorni urednik revije *Vodenje*. vladimir.korosec@solazaravnatelje.si